

«BIRA NA POPO TI A KODRO,
WALA A MARA,
NGA NA GBIAN NGO TI LO.»

GESTION DES CONFLITS

Diocèse de Kaga Bandoro | Diocèse de Bambari | Diocèse d'Alindao

Cette publication a été financée par des fonds du Ministère fédéral de la Coopération Économique et du Développement de la République Fédérale d'Allemagne.

INTRODUCTION

Bira na popo ti a kodro , wala ti a mara a yeke mbeni ye so, a yeke na ya ti salango ye ti a zo , lo mu mbeni ye nde wala mbeni nzoroko nde , tongana awa salango bira a mu ni tonga na lege ti wara ngia ti be ti ala da , wala ti gbian ye ti a ye gi na ngangu ndali ti ye so be ti a la ye . Tongana i lekere tene so a yeke na popo ti a kodro wala ti a mara na lege ni pepe ; fade a du ande wussu wussu , tiri , na kangbi tongana a yeke so pepe , fade a ye ti kiri kiri a maî na nduzu , nga na mbange tongana i gi lege ti wara Ta- tene na ndo ti kpale so pepe , wara ti kaî na ye ti ngangu so na tere ti a amba ti ala pepe fade a yeke mu ande mbeni ngangu lege ti bubango ye, wara ti lekerengo ye . Ndani la ye so é unda ti ba e ti tene e gbian lege ti salango a ye ti é nga na ti wara ngangu ti wara senda ngobo ti lekerengo na a tene so a yeke bi kangbi.

A kungba ti salango na kwa so a mu lege ti tene a wa fango ye na ndo ti Commission ti sewa, nga na ala so a yeke fa tene na azo ndali ti dutingo ti zo oko na ya ti a vaka da Nzapa tongana : Kaga - bandoro, Bambari, nga na Alindao ti tene a la mu ni a sala na kwa.

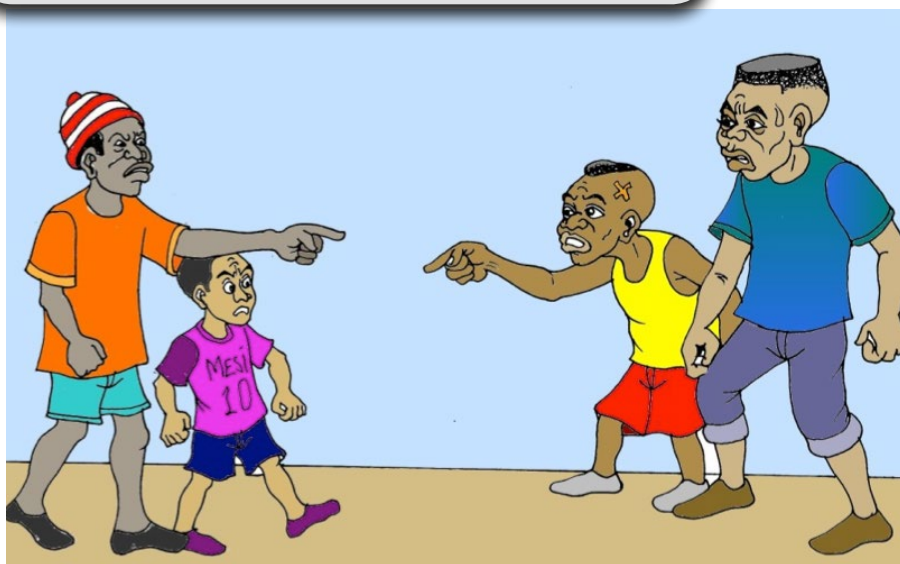
COMPRENDRE LE CONFLIT

1. DEFINITION

Conflit na yanga ti mundju franzi a tene : wussu wussu , tiri , na kangbi, ngonzo , bira , kengo mba ti mo , zia ngo be na a tere ti amba ti mo nga na tenengo kete tene na tere ti ala ; a ye so kwe si a yeke ga na kwa , na bubango ti ye ;na kungbi ngo a da ti a mba ti ala , na mara ti a ye ti sioni so si a zia tumba na popo ti a wa-bira so.

- Nzara ti kion , ti tene ye kwe a yeke gi ti mbi oko, mo ye gi fandra; anda ye so kwe la si, a du bira tongana mbeni ye ti kiringo na tene nde nde . « Guerin Veronique »
- A yeke nga lengo songo na popo ti azo use, wala ti azo mingi, wala ti a mbeni mara ti azo so a gbé lingo na ndo oko.

1-2 A MARA OSSIO (4) TI NZOROKO TI BIRA (« 4 N » DU CONFLIT)

Bira so a yeke:

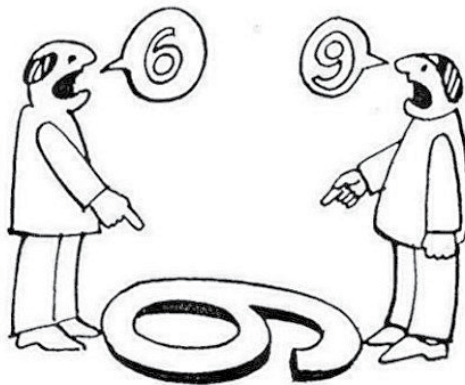
a) Naturel : So a ba ndo na ndo ti a mara ti azo wala salango ye ti tere ti ala .Nzapa a sala e azo oko oko nde nde ,é yéké nde na gbungo li ti e , na salango ye ti e , na dutingo t ie , na bango ndo ti e ...

- Mara ti e : é lingbi ti douti koli wala wali (**sexe**)
- Poro ti tere ti é nga a yeke ndé : vuko zo waa bengba zo (couleur de la peau)
- Yongo ti e a yeke nde nde: (**nduru zo wala yongoro zo**) ; a yeke a mara ti a ye so kwe la si a lingbi ti du bira na popo ti e.

b) Normal : A kpalé ti nzoni -ni : Na ya ti dutingo ti sewa bira a yeke da tongana ti so é yeke tene ka: "Pémbé na langue a yéké tè tere mè la oko ala kangbi tere ti ala pepe" ; a kpalé so a mou légé na azo ti lekere tene na popo ti ala, ti lé-songo ti finini.

c) Neutre : Tongana i gi ti ba, bira a yeke nzoni , wala sioni pepe ? bira a yeke sioni wala nzoni ngbanga ti a nzoroko nde nde so e mveni e mu ni na lo . Ngbanga a leker tene ni na lege pepe , bira a mu mbeni a nzoroko nde, wala mbeni lege nde.

d) Normatif : Lo lingbi ti fa bzoni lege ti nzoni ndia, ti nzoni tambula ngo na ya ti sewa, so a mu lege ti bungbi a zo na popo ti ala, na lege ti mango tere , nga na ti wara se-duti na ya ti kodro. « norme »

3° DISTINCTION ENTRE CONFLIT ET VIOLENCE (POPO TI BIRA / NA TI A YE TI NGANGU SO A SARA NA TERE TI AZO)

Violence= Salango ye ti ngangu na tere ti mba ti mo a yeke ye, so a yeke bingo buba na tere ti mba mo na le ti azo, salango na lo na pasi, na tene ngo tene kiri kiri na tere ti lo, na zia ngo lo na ya ti a gbu ngo li nde nde ; lo yeke na ngia wala na siriri na be ti lo pepe.

Ndani lo , sioni ye ti ngangu , sioni tene so a sigigi na yanga ti e , sala ngo ye so a so li ti mba ti e , sioni sala ngo ye so a ndu sewa ti buba iri ti sewa ni , a ndu nga a tene na ndo ti konomi, na tene so a ba ngbongboro ti zo , wala so a ba nga tene ti duti ti koli na wali , wala so nga a ba tene ti a ye ti senda -ndara(culturel) ...

Conflict = Salango bira , wala tiri , wala Salango ye ti ngangu na tere ti mba ti mo na ya ti mbeni tene na popo ti azo, a lingbi ti du ta nzoni lengo tonga na a kpale so kwe a yeke da pepe. Bubango a ye , wala kungbingo a ye a ye ke da pepe ; si a mu lege na mbi ti inga mbeni ye so a dè mbi inga ni pepe , ti tene mbi inga .

4° GUNDA TI BIRA NGA NA A NDO SO LO LINGBI TI SI DA

A gunda ni a yeke gbani :

Gunda ti a ye so a yeke na ti bè ti zo « origine interne »

A ba tene ti ingango mbeti, wala inga ngo ndia ti zo oko oko a du sala ngo ye ti bango tere ti é kota ; wala ti ba mba ti mo tongana mbumbusse, fa-ndara.

==> Gunda ti a ye so a ba sewa : (origine familiale)

Mungo a kungba na peko ti sewa so a kwi awe ,

mungo mbeti ndia so a ba tene na ndo ti sese ti a sewa ...

==> Gunda ti a ayé so a bat sewa :

Tiri na bira na popo ti a sewa

Na popo ti a molenge ndali ti a mosoro na péko ti kwa ti baba wala mama

==> Gunda ti a ye so a ba tene ti senda -ndara

Gunda ti a ye so a ba tene ti senda – ndara , senda – konomi , wala senda-porosso ! Fa ngo ngbanga ti sioni wala ti kirikiri na ndo ti a amba ti mo ;

salango mba ti mo zo na sana ;na kangango lege na mba ti mo : (ti gwe na Nzapa so lo ye , wala ti sala porosso ti be ti lo)

5° TONGANA GNE SI BIRA A YEKE SALA

Bira so a ba mo mveni : wala batango tene na be , so a yeke gi na ya ti mo mveni ; (conflit latent). A yeke mbeni bira so a yeke na popo ti azo oussè so si a yeke ma tere pèpè, si a kpé ti ti téné azo a inga. Ala mou mbéni ngobo ti sala yé ni la lè ti azo. Ala bata tene ni gi na ya ti ala. Si yéké yéké tene ni a yéké kono ti ga bira na popo ti ala.

Bira so a bungbi mo na zo : a yeke mbeni bira so a ba azo , wala mbeni wungo ti azo ; na ta pande ti mbeni sewa(conflit ouvert) : Tene na popo ti azo so a sigigi polélé. So azo a inga ndani si ala yeke gi ti wara senda-tene na ndoni ti tene ala ma tere.

II. LA GESTION DU CONFLIT

Na ya ti a pialo ti warango Ta-tene na ndo ti a kpalé wala a bira, a yéké nzoni ti tene i gbu li ti i na ndo ti ayé so a yeke na gunda ti kpalé ni ti mou lege na a wa-bira so ti kiri ti lé songo.

2.1 INGANGO TENE NA NDO TI KPALÉ NI (ANALYSE DU CONFLIT)

Kapa so a mou lege ti gi inga ta yé so a yéké na gunda ti kpalé so. Ingango nda ti kpalé nzoni a mou légé ti lekere ni nga nzoni si siriri a kiri:

- Tongana gne si kpalé so a to ndani?
- Ta gunda ni mbilimbili a yeke gnè? (kpalé so a longo ndali ti gnè? Yé gnè si a sala si kpalé so a sungba si a mou ndo kwe ? E lignbi ti mou gne ti gi na siriri?...)

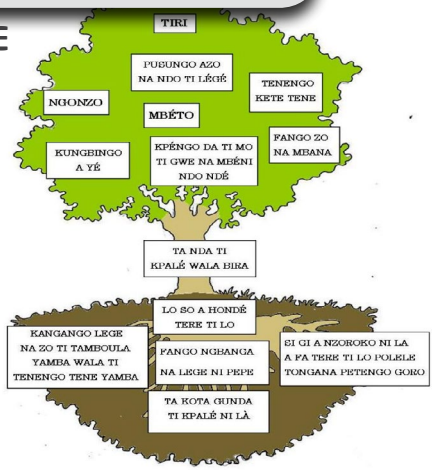
Popo ti a kpalé so ayeke na ndo ti gunda ti bira (Classification des problemes lies au conflit)

- A gunda ni hio (les causes immédiates) : a yé so a sara si bira a ga ngangou wala kota
- A gunda ti a yé so a yéké na tere ni (les causes sous-jacentes) : a kanga légé ti warango siriri nga na senda-gigi biakou biakou.
- A gunda so a ba tene na ndo ti a nzoni kodé, na anzoni-douti (les causes structurelles) : Fango ngbanga na lege ni pepe...
- A gunda ti a yé so a sara si kpalé ni a sungba : ta nda ti a kota kpalé

2.2 A KODE TI GBUNGO LI

TA PANDE TI KEKE TI KPALE

- MABOKO TI KEKE NA A KUGBE TI LO
- GUNDA TI KPONGBORO KEKE (TRONC)
- TA GUNDA TI GBE SESE (LES RACINES)

Ta azo ti gbungo li so a yeke gi awa bingo kpalé so na azo so kwe kpale so a sara sioni na ala

AMBENI UNDA SO A MOU LEGE NA E TI GBU LI NA NDO TI AWA-KPALE

- Azo wa la kpale so a ba ala ?
- Azo so a yé gnè ? ala yé ti douti na ndo wa ? wala ti wara gnè ?
- Doutingo ti awa-kpalé so na popo ti ala a yéké tongana gnè ?
- A ndo-kwa wa la i inga so a lingbi ti mou maboko ndali ti kiringo ti siriri ?
- Wa bingo kpalé wa la e lingbi ti mou tongana ta bè ti gango na wussuwussu ? ngbanga ti gnè ?...

POPO TI AWA BINGO-KPALE

1. A kete wa bingo kpale : a yeke ala so a yoro tere ti ala biani na ya ti bira so
2. A oussemi : ala so kpale ni a bala pepe mè a sara sioni na ala : langongo na a mbeni wali na ngangou...
3. Ala so a yeke ti ala ndé na ya ti kpalé so : ala so a mou maboko ti gi siriri, na lege ti ndara, ti kodé, ti ziango siriri na popo ti azo...ala so a yeke sala si minimini na a yé ti gbè mbingo ti tene kpale so a gwe na ouzou, ala so a yeke gi interet ti ala...

2.3 LEKERENGO TENE (LA MEDIATION)

La kerengo tene na popo ti azo, a unda ti tene, ala so tene-ni a ba ala a yeda na bé oko ti mu maboko na azo ti lekerengo tene-ni, tonga so si tene-ni alingbi ti unzi na popo ti ala biani.

Zo ti lekerengo tene, a yeke ti lo mbeni zo nde so tene-ni a ba lo kete pepe, tonga so si lo lingbi ti bungbi azo ti tene ala pika patara nga na lisoro na popo ti ala.

Lekergno tene a gi ta lege ti yé-ti-mbilimbili, ti bé-oko nga na lungulango tene na li ti azo.

Ta lege ti lekerengo tene a gi ti kanga lege na sioni nzara ti bira nga na salango ye ti ngangu na popo ti azo.

TANGO WA LA LEKERENGO TENE ALINGBI TI TAMBULA QUAND INTERVIENT LA MEDIATION

Lekerengo tene alingbi ti tambula :

- gi tongana ala so a yeke na ya ti kpalé a tene tene na popo ti ala mbeni pepe
- gi tongana ala so a yeke na ya ti kpalé, a unda ti leke songo na popo ti ala
- lorsqu'il y a conflit entre acteurs qui ont des intérêts communs, etc.
- gi tongana kpalé ayeke na popo ti azo use wala na ya ti bungbi ti azo ndali ti mbeni ye so a yeke ndali ti ala kwe

AKOTA KAMBA TI LEKERENGO TENE (PRINCIPES DE LA MEDIATION)

Nengo zo/kpengo zo (Respect de la personne)

- Nengo kpale-ni (Respect du problème)
- Kpengo andjia ti lekerengo na tene (Respect du processus)

KUSALA TI WA-LEKERENGO TENE (ROLE DU MEDIATEUR)

Kusala ti wa-lekerengo tene a yeke ti tene lo mu maboko na azo so a yeke na ya ti kpale ti gbu li ti ala mbilimbili, na ya ti mango tere na ndo ti akode so ala lingbi ti sala ti kayi baiku biaku na kpale-ni.

Ayeke azo so si ayeke na ya ti kpalé la alingbi ti soro wa-lekerengo tene ti ala, wala mbeni zo nde/ndokwa nde alingbi nga ti soro mbeni zo ti leke tene na popo ti azo.

Kusala ti lo a yeke ti tene, lo kiri lo bungbi azo so kpale a kangbi popo ti ala, si ala mveni a gi ta lege ti lé-songo na ya ti bé-oko na lege ti pikango patara.

TA ZO TI LEKERENGO TENE (LES QUALITÉS DU MÉDIATEUR)

- A inga ti ma ndo (Savoir écouter est la première qualité)
- Na lege ti ta-tene (Objectivité)
- Lo yé mbeni si lo ke mbeni pepe, lo yeke nde (Impartialité)
- Lo yeke na mabè (Confiance)
- Lo sala yé ti gboto le ti azo na ndo ti lo pepe (Discrétion)
- Lo yeke na ndara ti fa peko ti kpale so a si, ti tene azo ma nda-ni nzoni (Etre capable de reformuler les exposés des faits des parties en conflit pour une meilleure compréhension)
- Lo yeke fa tene ti bè ti lo mveni pepe, wala lo fa ngbanga pepe (Il doit pouvoir faire abstraction de ses opinions ou valeurs personnelles)
- Lo yeke wa-mungo wango pepe, na lege sol o lingbi ti fa azo lege so alingbi ti mu ni ti kayi na kpale ti ala pepe ; mè lo yeke mu gi mabaoko na azo-ni mveni ta lege ti lekerengo tene ti ala (Il n'a pas de conseil à donner et doit éviter d'offrir des propositions de solution du conflit)

LA MEDIATION EN 6 ETAPES

BUT	MOYENS
1. Wa LEKERENGO TENE A MOU TENE KOZO NI : Warango tere na a wa kpale	
<ul style="list-style-type: none"> Lo mu ngoî na zo oko oko ti tene tene 	<ul style="list-style-type: none"> A senda tene so a yeke nzoni, polele, so azo a manda ni .
<ul style="list-style-type: none"> Fango peko ti a kapa ni tonga nie si a ye ni a yeke tambula ; nga ti fa tonga na nie ngbonga ti salango patara ni ; 	<p>A nzoroko so azo a ma ndani pepe:</p> <ul style="list-style-type: none"> bango ndo na le
<ul style="list-style-type: none"> Ti warango senda tene na ndo ti a ndia ti pikango patara ni ; sekele , na fa ngo tene na yanga ti zo, kpengo zo a yeke a mbela so a mu lege ti pika pataras o nzoni 	<ul style="list-style-type: none"> Ngangu ti kwâ so , zo a inga ti sala ;
<ul style="list-style-type: none"> Pika patara na ndo ti a ye so a yeke ku : lekerengo tene na ta be ti mo , ti zia nènè ti mo mveni na nengo na le ti azo , nga na ye so a yeke du lengo ni na pekoni ; 	<ul style="list-style-type: none"> Ziango zo na ya ti be ku

2. KAPA TI USSE-NI : Fango tene na yanga ti zo a yeke nzoni pepe ;

<ul style="list-style-type: none"> • Mungo lege na zo kwe ti tene tene ti be ti lo na ndo ti a kpale so 	<ul style="list-style-type: none"> • Dutingo kpo ti ma a kota tene so a yeke sigigi
<ul style="list-style-type: none"> • Gingo nda ti inga a ye so a yeke na gunda ti a kpalé so ; 	<ul style="list-style-type: none"> • Bungbingo a tene ni kwe ti ga gi oko , nga na ti fa nda ni mbimbili na azo ;
<ul style="list-style-type: none"> • KAPA SO A YEKE NA POPO 	<ul style="list-style-type: none"> • Gbiango ya ti a tene ni na mbeni yanga nde , wala na mbeni lego ndé ;
<ul style="list-style-type: none"> • Tongana lege a yeke da ; ka tene ni ti mu lege ti लेकरere ni nzoni, ti inga nga a mbeni tene ni nzoni , nga na a ye so a kanga lege nani ; 	<ul style="list-style-type: none"> • Bungbi a gere ti a tene ni na ziango na peko ngbene tene ti ba gi fini ye so a yeke ga kekereke ;

3. KAPA TI OTA NI : A LA TENE TENE NA POPO TI ALA

<ul style="list-style-type: none"> • Mu kapa na awa kpalé so ti inga tere na popo ti ala ; 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi ti inga nda ti tene so a zo a yeke pika patara da ngbanga ni
<ul style="list-style-type: none"> • Sara mbeni gbu ngo li na ndo ti a kpalé so kwe ; 	<ul style="list-style-type: none"> • Bungbingo a tene ni kwe ti ga gi oko , nga na ti fa nda ni mbimbili na azo ;
<ul style="list-style-type: none"> • Gi ti inga ye so a wa kpalé so a ye , wala ti inga ye ti be ti ala , wala ti inga a mossoro so a yeke kangbi tere ngbani 	<ul style="list-style-type: none"> • Su maboko na gbé ti a ye so a maî gbéngo-lingo so , nga na gango na ya ti patara so ;
<ul style="list-style-type: none"> • Zi tere ti mo na kapa ti mu ngo tene gi mo oko ngbi , zia lege nga ti tene na a mba ti mo a tene nga tene ; 	<ul style="list-style-type: none"> • Fa peko ti a tene so , bungbi ni kwe ti tene a ga ye ti salango na kussala ti lakwe, lakwe ;
	<ul style="list-style-type: none"> • Bungbi ni kwe, Fa peko ni nzoni na azo ; si mo zia mbeni kapa ti uru ni pepe

4. KAPA TI OSSIO NI :A WA KPALE SO A SU MABOKO NA NA BE TI A KOTA TENE SO ALA LOUTI NA NDONI ;

<ul style="list-style-type: none"> Fa peko ti a ye so kwe azo a gbu li ti ala da na ta lege ni ; 	<ul style="list-style-type: none"> pusu a zo so a ga na ya ti pataras o ti tene le ti ala a kpengba , a zi , ti tene a la wara nzoni duti ;
<ul style="list-style-type: none"> Na fango tâ ye so azo a luti na ndo ni na ta lege ni 	<ul style="list-style-type: none"> Bungbingo a tene ni kwe ti ga gi oko , nga na ti fa nda ni mbimbili na azo ;
<ul style="list-style-type: none"> KAPA SO A YEKE NA POPO 	<ul style="list-style-type: none"> fa ndani nzoni , gbian ya ni nzoni , rokoto a yanga ti a tene so ti lekere ni nzo ni ti tene a zo a ma nda ni nzoni si a lingbi na ala ;
<ul style="list-style-type: none"> Tongana lege a yeke da ; kaî tene ni ti mu lege ti lekerere ni nzoni, ti inga nga a mbeni tene ni nzoni , nga na a ye so a kanga lege nani ; 	<ul style="list-style-type: none"> mu lege na mbeni ye , soro, mu malo na ndo ti a ngangu so zo oko , oko a sala , nga ti mu ngangu na la so kwe a ga na ya ti pikango patara so ; tonga na legeni a yeke da , kangbi popo ti a wa bira so , ti tene mo leke tene na popo ti ala oko ,oko , ndé, ndé na ndo ti mbeni unda ;

5. KAPA TI OKU NI : A WA KPALÉ A UNZI BIANI BIANI A TENE SO KWE A LA GBU LI NA NDO NI .

<ul style="list-style-type: none"> • Mu lege na zoo ko oko ti su maboko ti ala na ya ti buku ti mango tere so a ngba lakwe tongana kungba ti sala ngo na kwa 	<ul style="list-style-type: none"> • zia na sese mbeni mbe ti ti mango tere , si mo zia ndé ,su oko na oko a iri ti a ye so kwe a la soro zia ni nga ndé ,
<ul style="list-style-type: none"> • Lekere nzoni a tene so a yeke na ya ti buku ti mango tere so ; 	<ul style="list-style-type: none"> • zia be ti mo na ndo ti a fini ye so a yeke sala ande , na a fini sala ngo ye ti zoo ko ,oko ;
<ul style="list-style-type: none"> • ozia ti fa peko ti a mbeni tene so a de a fa peko ni pepe, 	<ul style="list-style-type: none"> • su mbeti ni nzoni , na mungo a suma tene ti a wa kpalé so oko na oko ;
	<ul style="list-style-type: none"> • a kapa ti : <ul style="list-style-type: none"> • a ye so a yeke nde ; • a lingbi ti ba wungo ni • wala a lingbi ti sala ni na ya ti ngoî ni , wala alingbi na ngoî pepe
<ul style="list-style-type: none"> • Mu ngangu na zo so kwe so a ga na ya ti patara so , a kota zo, wala a zo so kwe a tisa ala na ya ti kapa so, ti mu singila na ala ; 	<ul style="list-style-type: none"> • kangbi ti a maka ti nengo tere nga na ti ne ngo ti kussala ti zoo ko na oko ;
	<ul style="list-style-type: none"> • zo oko na oko a lingbi ti su maboko na gbe ti buku ti mango tere

6. KAPA TI OMENE-NI : WA GBUNGO KOKO A KANGA YANGA TI BUMBI SO .

- Mu ngangu na zo so kwe so a ga na ya ti patara so, a kota zo wala a zo so kwe so a tisa ala ti ga na ya ti kapa so, na mungo singila na ala ;

- Fa peko ti a mbeti so nzoni , ti zia azo kwe na nzoni-ni :

- Diko peko ti a senda-warango -tene, son do kwa ti gbungo koko a sala, si mu nga lege ti bi le ngangu, wala nganga na ndo ni

- Fa na azo lege ti mungo maboko so, zo oko na oko a mu ti lekere na kapa ti patara so ; si e wara a senda warango-tene ngbanga ni ;

- Mu malo nga na pika ngo sako na ndo ti azo oko, oko so a nè Kussala So e yeke sala, si a la mu tere ti a la kwe da ngbangani

« A KAMBA TI GBUNGO KOKO »: LES TYPES DE MEDIATIONS:

- Gbungo koko na ya ti kodro wala na ya ti sewa = « Médiation communautaire » : A yeke kapa so mbeni zo ti lekere tene na ya ti kodro, na ya ti sewa wala na ya ti bungbi ti mou légé na azo ti lekere tene so a yeke na popo ti ala, ti tene mango tere a kiri na popo ti ala.
- Gbungo koko na gwengo na mbagé ti a wa kpalé na ndo so ala yéké da = « Médiation en navette »: A yeke gbungo koko ti gwe na péko ti awa kpalé na ndo so ala yeke da ti ma ala, ti sala kwe ti tene awa-kpalé a tengbi tere ti pika patara.

2.3 PIKANGO PATARA TI TENE A YE A GA NZONI

A yeke mbeni kapa ti a patara so a mu lege ti wara mbeni ndo mama tene na popo ti azo so a kangbi , ti tene ala zia na sese mbeni mama ndia, wala mbeni mama tene ndia na popo ti a wato usse so .

A yeke kiringo na tene na ndo ti a mara a mbela tonga so « mbi sala tonganie ti wara ye so be ti mo a ye ? wala ti wara ye so be ti mbi a ye » ? a yeke na lege ti gingo nda ti a ye ti a amfon a la , si tene ti fa mbi , mbi fa mo a ba gigi . (Etienne CHOME).

- **A KAPA TI PIKANGO PATARA**

a) Négociation compétitive= so a mi lege na mbeni wkpálé oko ti so-benda. A sara si kpalé a du.

b) Négociation coopérative= Gbungo koko so a mou légé ti ma tere, zo oko oko awara yé so bé ti lo a yé ti tene siriri a kiri.

GBIANGO LEGE TI A KPALÉ

A ngobo so a mu lege ti kangango lege na a ye ti sion so a yeke ga na peko ti bira wala ti a kpalé na popo ti azo. Kango légé so a unda ayé mingi. Kozoni a kanga légé na mbéni oko ti ba nzoni si mbéni a ti. Ngobo so a mu légé na zo kwe ti ba nzoni. Gbiango légé ti a kpalé a mou légé na awa kpalé ti kè lege ti a sioni ngobo ti ala. A mou légé ti kanga légé na ayé so kwe a yeke ga na kpalé...

UNZINGO TENE TI BIANI BIANI: Conclusion generale

Bira na popo ti a kodro, wala ti a mara a yeke mbeni ye so, a yekenayatidunia tiazo, ayeketiteneabimbétonabetié pepe, a lingbi ti tene e mu ni tongana mbeni ye so a mu lege na é, ti tene e wara tere ti e , ti mu mbeni ngoî ti gbian duti ti é mveni , ti gbian nga a salango yé ti e na tere ti a mba ti é , na salango ye tonga so fade e maî. Na mbagé , tongana bingo -lè nzoni na ndo ti a kpalé a yeke da pepe ; fade e yeke kiri ande ti ti na ya ti a kpalé , ti kiri gi na ya ti a sion ngbobo ti é . zia si e zia lege ti a yesokwe; letieazi, silingbitikirinayatiakpaleso mbeni pepe

REFERENCES BIBLIOGRAPHIQUES

- CARITAS INTERNATIONALIS. Edification de la paix, Un manuel de formation CARITAS, Palazo San Calisto, 00120, Cité du Vatican, 2002.
- CHOME, Etienne. Apprendre à mieux gérer nos conflits. Une communication vraie et une négociation efficace, Regent Presse Co Ltd, 2005
- CHOME, Etienne. Apprendre à mieux gérer nos conflits, UCL Presses Universitaires de Louvain, 2009
- CENTRE CATHOLIQUE UNIVERSITAIRE DE BANGUI. Manuel d'Education à la Paix à l'usage des formateurs en Centrafrique, Editions Jésuites-CCU, 2018